

О.В. Топоркова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

Т.О. Євлаш, канд. екон. наук (*ХДУХТ, Харків*)

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

Проблема управління ризиком не є особистою, тобто вона не постає тільки перед керівництвом підприємства лише час від часу і при прийнятті окремих управлінських рішень. Оцінка ступеня ризику та розробка перспективних програм його зниження є частиною щоденної управлінської роботи, однією з функцій управління підприємством поряд з управлінням фінансами, кадрами, якістю. Особливої актуальності ця проблема набуває в сучасних умовах нестабільної економіки.

Для успішного існування підприємствам необхідно вирішуватися на впровадження технічних нововведень і на сміливі, нетривіальні дії, а це підвищує ризик. Управлінська обліково-аналітична інформаційна система (УОАІС) повинна вірно оцінювати ступінь ризику і вміти управляти ризиком, щоб досягти ефективніших результатів на ринку. При створенні системи управління ризиками підприємства мають на меті: підвищення ефективності робіт, зниження втрат і максимізації доходу. Отже, ризик пов'язаний не тільки з погрозами, але і з можливостями. Щоб побудувати ефективну систему ризик-менеджменту, яка забезпечує збільшення доходів при необхідному рівні стабільності, необхідно вирішити безліч завдань, в тому числі і питання комп'ютеризації процесів з управління ризиками.

Управління ризиками починається з виявлення і оцінки всіх можливих загроз, з якими підприємства зіштовхується в процесі своєї діяльності. Після виявлення ризиків УОАІС приймає їх або вирішує спосіб від них ухилитися. Ухвалення ризиків має на увазі, що УОАІС бере на себе відповідальність за самостійним запобіганням і ліквідацією наслідків цих ризиків.

В УОАІС існує кілька підходів в оцінці ризиків: кредитний ризик, ризик незбалансованої ліквідності, ринковий та операційний ризик. УОАІС забезпечує управління ризиками шляхом вирішення ряду завдань: - оцінка ризику; - формування резервів; - оперативне управління; - моніторинг факторів, що впливають на розмір ризиків. УОАІС, у зв'язку з цим, розробляє систему ефективного управління ризиками. Платформа інтегрованої облікової системи управління ризиками (*integrated risk management platform*), забезпечує збір і підготовку даних, обчислення і формування звітів про ризики, що

виникають на підприємстві при виконанні поточних і передбачуваних операцій". УОАІС повинна містити компоненти для зберігання і управління даними, компоненти ризик-механізму (risk engine components), які забезпечують обчислення для виявлення, обліку та моделювання факторів ризику, вимірювання капіталу і стрес-тестування, засоби формування звітів і механізми оповіщення про надзвичайні ситуації. У випадку коли компоненти ризик-механізму можливо уявити як "механізм обробки даних", то архітектурна система управління ризиками може характеризуватися взагалі у будь-яку інформаційну систему.

Систему управління ризиками необхідно розглядати не тільки з боку методології, але й з позицій архітектури програмного рішення в управлінській обліковій інформаційній системі.

Програмні продукти повинні бути направлені на оцінку ризику в УОАІС (ризик менеджмент, інтеграція бази даних, моніторинг факторів впливу на фінансові інструменти, оперативне реагування, формування резервів, зберігання бази даних та управління, контроль ліміту). Сховище даних повинно вирішувати завдання по оцінці ризику, ліквідності, аналізу процентних ризиків, підготовки звітів, аналізу реєстрів операцій у розрізі усіх фінансових інструментів, контрагентів. Наявність такої інформації дозволяє використання механізмів ризику, отримання розрахунку резервів та укладанню лімітів, а також є інструментом, забезпечує ведення архіву реалізованих операційних ризиків. Створені бази даних дозволяють вирішувати завдання по оцінці формування резервів при настанні ризикових подій. Для цього підприємства повинні створювати на базі УОАІС службу ризик-менеджменту, організувати обмін інформацією між підрозділами підприємства, розробляти систему електронного документообігу в підрозділах та бухгалтерії.

Оперативне керування ризиками полягає в управлінні ліквідністю, зміною структури портфелів, досягається шляхом впровадження новітніх інноваційних технологій та схоже на завдання фінансового планування, обліку та «план-факт». В свою чергу моніторинг факторів, впливає на: розмір ризиків, факти фіксації змін курсів валют та переоцінку, зміни в рейтингу контрагентів, якість забезпечень, нові контракти, погоджує процеси по зміні резервів й лімітів та забезпечує рішення завдань бухгалтерського обліку.

Таким чином, різні системи, поєднані єдиним технологічним процесом та методологією ризик-менеджменту в УОАІС являють собою комплексну управлінську облікову систему управління ризиками на підприємстві.